

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Головкової Людмили Степанівни

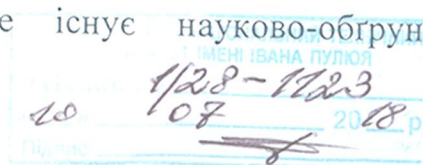
на дисертаційну роботу Малюти Людмили Ярославівни на тему:
«Інституційні детермінанти організаційного забезпечення економічної
безпеки підприємств в контексті їх інноваційно-технологічного розвитку»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.04. – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом, науковими працями у
фахових виданнях та іншими публікаціями Малюти Л.Я., дає підставу зробити
наступні висновки:

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів, оскільки в
сучасних умовах дисбалансу економічних процесів одним із найважливіших
важелів посилення економічної безпеки підприємств являється активний
управлінський вплив на безпекозміцнюючі чинники. В таких умовах
функціонування, сучасний економічний простір вимагає формування та
зміцнення єдиного безпекового вектору, який потребує вирішення низки
завдань, серед яких підвищення ефективності витрачання коштів, які
виділяються для підтримки економічної безпеки підприємств та акумулювання
ресурсів для її забезпечення, нарощування дослідницького та інноваційного
потенціалу, формування наукового підґрунтя та інтелектуального капіталу,
розвиток інструментів та механізмів координації і взаємодії між усіма
суб'єктами як господарської, так і державної безпекоорієнтованої політики
забезпечення збалансованого їх розвитку. У контексті посткризового
відновлення є досить актуальним формування структурних елементів
розроблення стратегії розвитку підприємств та забезпечення їх економічної
безпеки в умовах інституційних трансформацій суспільства. Автор чітко
сформувала мету та завдання дослідження.

Слід відзначити, що на даний час, в умовах економічної, соціальної та
політичної нестабільності, не існує науково-обґрунтованих теоретико-

методологічних засад щодо формування інституційних детермінант забезпечення організації економічної безпеки підприємств в контексті їх інноваційно-технологічного розвитку. Тому дисертаційна робота, власне присвячена розробленню науково-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо зміцнення економічної безпеки підприємств та в силу цих обставин є актуальною і своєчасною.

Крім цього, актуальність та своєчасність виконаного дослідження посилюється також тим, що дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя у межах таких науково-дослідних тем: «Інноваційні підходи в управлінні економікою підприємств у сучасних умовах» (державний реєстраційний номер № ДР 0111U002591); «Удосконалення управління навчально-науково-виробничими системами в умовах суспільних та інституційних трансформацій» (державний реєстраційний номер № ДР 0211U002590); «Інноваційні, безпекові та ресурсні засади удосконалення управління підприємствами в умовах економічних реформ виробничої та соціогуманітарної сфер» (державний реєстраційний номер № ДР 0117U004676).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дослідження

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Малюти Л.Я. ґрунтуються на використанні широкої інформаційної бази підприємств. Обсяг опрацьованої наукової літератури, зібраний фактичний матеріал та власні напрацювання автора дозволили логічно викласти матеріал та сформулювати конкретні пропозиції щодо забезпечення економічної безпеки машинобудівних підприємств в сучасних умовах господарювання.

Прикладний характер дослідження підсилюється низкою розроблених та впроваджених конкретних пропозицій щодо посилення економічної безпеки підприємств досліджуваної галузі, формування стратегії розвитку та нарощування її потенціалу на майбутнє.

Достовірність результатів дисертаційного дослідження підтверджується детальним викладом змісту запропонованих моделей, логікою використання ґрунтового математичного апарату та адекватним характером прикладних розрахунків.

Сформульовані основні положення та висновки здобувача є достатньо обґрунтованими, у першу чергу це стосується елементів наукової новизни, належний рівень оцінки яких забезпечується: побудовою чіткої логічної структури роботи через адекватну постановку і вирішення завдань дослідження; використання системного підходу до об'єкту та предмету дослідження та застосування достатньої кількості загальних і спеціальних методів наукових досліджень із врахуванням і глибоким розумінням сутності об'єкту дослідження, опрацюванням належної кількості спеціальної наукової літератури, зокрема, праць провідних вітчизняних та зарубіжних учених щодо даної проблематики, публікацій у фахових виданнях, результатів тематичних і аналітичних досліджень.

Хотілося б відзначити, що найбільш важливими результатами роботи Малюти Л.Я., «Інституційні детермінанти організаційного забезпечення економічної безпеки підприємств в контексті їх інноваційно-технологічного розвитку», які отримані особисто дисертантом та заслуговують позитивної оцінки, є:

1. Представлено парадигму організації адаптивно-трансформаційних заходів з формування комплексної системи економічної безпеки підприємств відповідно до вимог ЄС (с.70-73) та виокремлено у даному контексті базові інституції та інституційні детермінанти її забезпечення (с.84-86).

2. Сформовано комплексний методологічний інструментарій дослідження проблеми забезпечення економічної безпеки (с.128-130) і запропоновано алгоритм дослідження даної проблематики та ключові системні принципи його побудови (с.131-133).

3. У контексті проведеного дослідження проаналізовано факти рейдерства як реальної загрози для підприємницької діяльності та визначено напрями посилення економічної безпеки сучасних суб'єктів господарювання в умовах формування інституційного середовища її забезпечення (с.165-172).

4. Сформовано рекомендації щодо оцінювання рівня економічної безпеки за основними її ресурсозабезпечуючими складовими та розроблено алгоритм визначення інтегрального її показника для машинобудівного підприємства (с.197-200).

5. Здійснено аналізування економічної безпеки досліджуваних машинобудівних підприємств (с.211-234), інноваційної компоненти її забезпечення (с. 235-251), проведено оцінювання факторів впливу зовнішнього

та внутрішнього середовища на основі використання групових методів експертної оцінки – методу Дельфі (с. 259-274) та визначено рівень економічної безпеки досліджуваних машинобудівних підприємств на основі агрегованого її індикатора розвитку (с. 274-276).

6. Обґрунтовано концептуальний базис та розроблено структурно-компонентну модель формування ефективної системи забезпечення економічної безпеки підприємства, яка включає п'ять важливих складових: цільову, теоретико-методологічну, функціонально-забезпечуючу, критеріально-оцінювальну, результативну, кожна з яких забезпечує виконання певних функцій та операцій з метою прийняття дієвих управлінських рішень з метою вживання превентивних заходів, покликаних попередити дестабілізуючий вплив негативних факторів (с. 284-295).

7. Представлено організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки підприємства, структурна модель якого включає організаційно-аналітичне та ресурсне забезпечення, в межах яких реалізуються певні функції та напрями забезпечення економічної безпеки підприємства у розрізі чотирьох ключових його блоків: організаційного, економічного, стратегічного та тактичного. Його функціонування забезпечує розпізнавання загроз, прогнозування їхніх наслідків, визначення методів локалізації та систематизування інформації у загальну систему управління, де або приймаються оперативні рішення щодо усунення загроз, або коригуються стратегічні цілі підприємства (с. 304-310).

8. В результаті проведеного дослідження запропоновано та описано систему моніторингу середовища забезпечення економічної безпеки, показано процедуру його здійснення та на основі розробленого його методичного інструментарію проведено оцінювання стану економічної безпеки за основними показниками її ресурсозабезпечуючих складових та інтегральним показником для досліджуваних машинобудівних підприємств (с. 320-336).

9. Розглянуто питання інноваційної політики та використання інноваційного потенціалу для забезпечення економічної безпеки сучасних машинобудівних підприємств (с. 352-372), проблеми впровадження інноваційних ресурсозберігаючих заходів в машинобудуванні з метою подальшої розробки комплексних механізмів підвищення ресурсоефективності вітчизняного промислового виробництва (с. 373-381),

8. Заслужують на увагу концептуальні положення та пропозиції щодо

створення індустріальних парків як ключового вектора та інноваційної платформи для забезпечення промислового розвитку регіонів та посилення економічної безпеки підприємств (с. 395-405).

9. Здійснено теоретико-методологічне обґрунтування місця та значення антикорупційної складової в інституційному середовищі функціонування вітчизняних машинобудівних підприємств у логічному взаємозв'язку економічних взаємовідносин трьох рівнів: «держава-громадськість-підприємництво» (с. 417-423).

Загалом, слід відмітити, що структура роботи логічна і завершена. Зміст дисертаційної роботи, який відповідає назві теми, засвідчує завершеність дослідження. Через усі розділи простежується послідовність розв'язання проблематики організаційного забезпечення економічної безпеки підприємств в контексті їх інноваційно-технологічного розвитку та формування інституційного середовища здійснення підприємницької діяльності.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні та вирішенні важливої наукової проблеми формування інституційних детермінант організаційного забезпечення економічної безпеки підприємств у контексті їх інноваційно-технологічного розвитку.

Автором вперше розроблено та обґрунтовано доцільність використання структурно-компонентної моделі забезпечення системи економічної безпеки машинобудівних підприємств. Особливістю цієї моделі є те, що її базисом є використання ситуативного підходу у процесі прийняття управлінських рішень, а ключовим спрямуванням – вжиття превентивних заходів, покликаних попередити дестабілізуючий вплив негативних факторів. Використання запропонованої моделі дозволить підприємствам локалізувати фактори негативного впливу із мінімально можливими втратами, а високий ступінь її гнучкості дасть змогу органічно поєднати елементи моделі із функціонуючими підсистемами економічної безпеки конкретного підприємства. Здобувач відповідно до визначених завдань виокремила антикорупційну складову як ключову детермінанту інституційного забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, а також здійснила теоретико-методологічне

обґрунтування її місця та значення в інституційному середовищі функціонування вітчизняних машинобудівних підприємств у інноваційному ланцюзі: «держава-громадськість-підприємництво (підприємство)». У роботі розроблено теоретико-концептуальні положення та доведено економічну доцільність і об'єктивну необхідність формування індустріальних парків у якості інноваційних платформ, у межах яких учасники зможуть здійснювати ефективну господарську діяльність, розробляти та впроваджувати ключові інноваційні рішення, що дозволить значно підвищити рівень їх економічної безпеки.

За результатами дослідження удосконалено засади формування комплексної системи забезпечення економічної безпеки машинобудівних підприємств. Побудова такої системи дозволить максимально врахувати та запобігти негативному впливу прямих та непрямих загроз, які мають місце в інституційному середовищі функціонування окремих суб'єктів господарювання, а також дозволяє здійснити пошук конструктивних функцій та ефективних засобів впливу з метою запобігання виникненню дестабілізуючих ситуацій у майбутньому.

Суттєво удосконалено методологічний інструментарій дослідження системи економічної безпеки. У контексті удосконалення методологічних засад запропоновано поєднати чотири складові елементи, а саме: методологічні засади, методи, підходи та принципи. Таке поєднання дозволяє більш комплексно підходити до процесу оцінювання системи економічної безпеки підприємства з метою поєднання теоретичного інструментарію та практичних особливостей його діяльності; науково-методичне забезпечення процесу визначення рівня економічної безпеки підприємств шляхом розроблення покрокового сценарію реалізації окремих етапів, дій та розрахунків, спрямованих на оцінювання економічної безпеки у розрізі її ключових забезпечуючих складових за допомогою формування організаційного, оціночного та контролюючого блоків. Таке оцінювання дасть змогу здійснювати постійний моніторинг системи економічної безпеки підприємств з метою своєчасного реагування на вплив потенційних і реальних загроз; організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки підприємства, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на засадах адаптивного підходу, може модифікуватися та змінюватись залежно від впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ, а також відповідно до

стратегічних цілей діяльності підприємства. Такий механізм дає змогу ефективно систематизувати інформаційні ресурси в єдину управлінську базу даних, наявність якої дозволить чітко ідентифікувати існуючі та потенційні загрози підприємства, а також здійснити прогнозування наслідків їх впливу на його виробничо-господарські процеси; науково-методологічні та методичні підходи до формування ресурсозабезпечуючих складових системи економічної безпеки підприємства. Визначено концептуальні моменти впливу ресурсного забезпечення на процеси формування системи економічної безпеки, виокремлено основні напрями підсилення зазначених складових у процесі функціонування машинобудівних підприємств, досліджено вплив ресурсозабезпечуючих складових на формування стратегії розвитку підприємств; процес моніторингу середовища забезпечення економічної безпеки, який орієнтовано на оцінювання впливу ключових екзогенних та ендогенних складових, що, на відміну від відомих, дозволить більш ефективно визначати найважливіші фактори впливу, здійснювати комплексне оцінювання діяльності основних контрагентів та поєднувати зовнішні можливості із обсягами внутрішнього ресурсного забезпечення виробничо-господарської діяльності підприємства.

Набули подальшого розвитку: категоріальний апарат управління економічною безпекою підприємства в контексті його уточнення, зокрема запропоновано авторське визначення понять: «економічна безпека підприємства», «забезпечення економічної безпеки підприємства», «система забезпечення економічної безпеки підприємства». Уточнення понятійно-категоріального апарату та доповнення термінології за тематикою економічної безпеки дозволить більш точно формулювати завдання безпекотворчих процесів вітчизняних підприємств, а також дасть змогу значно підвищити ефективність функціонування системи економічної безпеки; визначення понять, пов'язаних із системою інституційних детермінант забезпечення економічної безпеки на макро-, мезо- та мікрорівнях, а також процесом формування інституційного середовища розвитку суб'єктів господарювання, зокрема запропоновано авторське бачення понять «інституція» й «інституційні детермінанти», які запропоновано розглядати у якості інструментів для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення процесів економічного розвитку сучасних суб'єктів господарювання; класифікація складових економічної безпеки, яка, на відміну від загальновідомих, передбачає наявність

інноваційної та зовнішньоекономічної складової у системі економічної безпеки промислового підприємства. Такий підхід дозволяє керівництву машинобудівних підприємств чітко усвідомити важливість інноваційного розвитку та визначити його високий пріоритет в системі економічної безпеки; класифікація науково-методологічних підходів стосовно забезпечення економічної безпеки підприємства, особливості якої полягають у виокремленні трьох основних напрямів дослідження системи економічної безпеки: за місцем економічної безпеки як структурної одиниці; за характеристикою змісту даного поняття як окремого об'єкту дослідження; за змістом процесу формування системи економічної безпеки, узагальнення яких дозволяє розмежувати об'єкт та результат управління; систематизація чинників внутрішніх і зовнішніх загроз діяльності машинобудівних підприємств, а також встановлення та обґрунтування питомої ваги складових економічної безпеки підприємств, що впливають на прийняття ефективних управлінських рішень, а також класифікація принципів забезпечення економічної безпеки, результатом застосування якої є організація максимально ефективної роботи промислових підприємств щодо інформаційно-аналітичного, наукового, нормативно-правового та ресурсного забезпечення загальної її системи; теоретичні аспекти створення інноваційної платформи для забезпечення системи економічної безпеки промислових підприємств шляхом розвитку їх інноваційного потенціалу; запропонована концептуальна модель управління інноваційним потенціалом підприємства дозволяє виокремити здатності, існуючі та потенційні передумови інноваційної діяльності як елементи механізму управління економічною безпекою сучасних суб'єктів господарювання.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Сформовані в дисертаційній роботі наукові положення, висновки та пропозиції є достатньо глибоко аргументованими, як в теоретичному, методичному так і практичному планах, побудовані на глибокому вивченні, критичному аналізі та узагальненні наукових розробок з проблеми, що розглядається, комплексному, системному аналізуванні значного масиву економіко-статистичної інформації і можуть використовуватись як у практичній діяльності досліджуваних машинобудівних підприємств, так і у

навчальних процесах, зокрема: результати наукового дослідження використані в діяльності вітчизняних підприємств машинобудування: ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» (довідка №16/1 від 16.02.2018 р.), ПАТ «Тернопільський радіозавод «Оріон» (довідка №444/175 від 28.02.2018 р.), ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» (довідка №576 від 05.03.2018 р.); ДП «Новатор» (довідка №413 від 19.03.2018 р.), ДП «Красилівський агрегатний завод» (довідка №72-10/294 від 22.03.2018р.). Окремі пропозиції та результати наукового дослідження передано до впровадження Тернопільській обласній державній адміністрації (довідка №02-247 від 13.03.2018 р.) та районним держадміністраціям (довідка №01-8/515 від 23.04.2018р.).

Теоретичні положення, що становлять наукову новизну дисертаційної роботи, використовуються у навчальних процесах Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (довідка №2/28-439 від 28.02.2018 р.); Тернопільського національного економічного університету (довідка №126-32/299 від 22.02.2018 р.); Хмельницького національного університету (довідка №21 від 27.02.2018р.).

На підставі вище зазначеного можна зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження має наукове та практичне значення для вирішення важливого завдання забезпечення економічної безпеки вітчизняних підприємств.

5. Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій дисертації в опублікованих автором роботах

Наукові положення, висновки й рекомендації, що сформульовані в дисертації, є достовірними. Достовірність усіх наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується глибоким аналізом фундаментальних наукових праць зарубіжних та вітчизняних учених з проблематики економічної безпеки підприємств та їх інноваційно-технологічного розвитку, а також використанням значного обсягу матеріалів офіційної статистики України для проведення ґрунтовного аналізу. Робота характеризується комплексним використанням загальнонаукових та спеціальних засобів емпіричного та теоретичного пізнання, коректним застосуванням відповідних моделей, використанням системного комплексного підходу. Більшість пропозицій автора знайде застосування в сучасних умовах розвитку національної економіки.

Представлені в дисертації теоретичні та методологічні результати відрізняються глибиною аналізу, коректністю формулювання пропозицій щодо практичного використання, науковою новизною.

Висновки, методологічні підходи, а також відповідні елементи наукової новизни з достатньою аргументованістю знайшли відображення в публікаціях автора. Загалом, за результатами дисертаційної роботи опубліковано 63 наукові праці, з них: 12 монографій, у тому числі 1 – одноосібна; 24 статті у фахових виданнях України та у виданнях, що включені в міжнародні наукометричні бази. Основні положення дисертації були апробовані на 24 вітчизняних та міжнародних конференціях, зокрема: II, III, IV Міжнародних науково-технічних конференціях молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій» (м. Тернопіль, 2013, 2014, 2015 роки), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні аспекти ресурсовикористання» (м. Тернопіль, 2015 рік), Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток національної економіки: теорія і практика» (м. Івано-Франківськ, 2015 рік), Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія економічного розвитку України: теоретичні засади та механізми реалізації» (м. Ніжин, 2016 рік), X Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва» (м. Харків, 2016 рік), XX Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (м. Переяслав-Хмельницький, 2016 рік), Міжнародній науково-практичній конференції «ОСББ: досвід, виклики, перспективи» (м. Тернопіль, 2017 рік), IX Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку світової економіки» (м. Харків, 2017 рік.); на Всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, зокрема: Всеукраїнській науковій конференції ТДТУ імені І.Пулюя (м. Тернопіль, 2009 рік), XV, XVII, XVIII, XIX наукових конференціях ТНТУ імені І. Пулюя «Гуманітарні, соціальні та економічні науки» (м. Тернопіль, 2011, 2013, 2014, 2016 роки), Регіональній науково-практичній конференції «Інноваційні підходи в управлінні навчально-науково-виробничими системами в умовах суспільних та інституційних трансформацій» (м. Тернопіль, 2011 рік), II Всеукраїнській науково-практичній конференції пам'яті академіка НАНУ М.Г. Чумаченка «Розвиток науково-виробничих комплексів в умовах трансформаційної економіки» (м. Тернопіль, 2012 рік), III Всеукраїнській науково-практичній конференції пам'яті академіка

НАНУ М.Г. Чумаченка «Сучасні організаційно-економічні механізми управління якістю та ресурсним потенціалом в умовах сфери послуг і виробництва (інноваційні аспекти)» (м. Тернопіль, 2014 рік), VIII Всеукраїнській науково-технічній конференції ТНТУ імені І. Пулюя (м. Тернопіль, 2015 рік), V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Інноваційні засади управління підприємствами в умовах сталого розвитку» пам'яті академіка НАНУ М.Г. Чумаченка (м. Тернопіль, 2016 рік), Всеукраїнській науково-практичній конференції науковців та молодих вчених «Актуальні проблеми та перспективи розвитку підприємств та регіонів України» (м. Дніпропетровськ, 2016 рік), VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Інноваційний розвиток: стратегічний погляд у майбутнє» пам'яті академіка НАНУ М.Г. Чумаченка (м. Тернопіль, 2017 рік), VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Інновації: соціально-економічні та безпекові стратегії розвитку» пам'яті академіка НАН України М.Г. Чумаченка (м. Тернопіль, 23 березня 2018 року).

Загалом, слід відмітити, що кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Малюти Л. Я. є структурованою, складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Вступ містить обґрунтування актуальності теми дисертації і розгорнуте формулювання мети, завдань, об'єкту, предмету та методів дослідження, наукової новизни, практичного значення досліджень, особистого внеску, публікацій, тобто основних структурних компонентів, які подано у рекомендованій послідовності. Висновки до кожного розділу й загальний висновок є ґрунтовними та достовірними.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Відзначаючи актуальність теми, високий науковий рівень представленої до захисту дисертаційної роботи слід зазначити, що у роботі присутні окремі положення, які мають дискусійний характер:

1. У першому розділі роботи, де розглядається теоретико-концептуальні

основи забезпечення економічної безпеки підприємства, потрібно було б проаналізувати, якими саме заходами локального рівня можна було б мінімізувати ризики підприємств та негативний вплив від них у постконфліктних умовах, адже мінімізація ризиків є основою забезпечення їх економічної безпеки.

2. У другому розділі роботи (підр.2.2) розглядаючи питання рейдерства як реальної загрози для економічної безпеки сучасних суб'єктів господарювання (с.165-172), доцільно було б проаналізувати чинники виникнення внутрішніх і зовнішніх конфліктів у господарській діяльності досліджуваних машинобудівних підприємств та провести аналіз явища рейдерства як різновиду конфліктної ситуації в середовищі ведення їх бізнесу.

3. У підрозділі 2.3 дисертаційної роботи автором розглянуто ряд науково-методичних підходів щодо оцінювання рівня економічної безпеки підприємств (с. 189-197). Проте доцільно було б обґрунтувати їх використання для машинобудівних підприємств, які обрано об'єктом дослідження.

4. У підрозділі 3.2 розглядаючи питання інновацій як компоненти забезпечення економічної безпеки вітчизняних підприємств, доцільно було б оновити окремі статистичні дані щодо напрямів та видів фінансування інноваційної діяльності підприємств машинобудівної галузі(с. 243-247).

5. Як на наш погляд, у дисертації недостатньо розкрито алгоритм оцінювання економічної безпеки (аспекти інноваційно-технологічного розвитку підприємств) в контексті інституційних детермінант, використання якого, підвищує ефективність господарської діяльності, а, загалом, веде до підвищення рівня як економічної безпеки підприємств, так і національної безпеки держави.

6. У розділі 4, підр. 4.3, автором пропонується оригінальний прикладний інструментарій – систему моніторингу, що входить до складу системи забезпечення економічної безпеки підприємства та використовується при формуванні стратегії розвитку підприємства. Однак доцільним було б вказати на можливості запровадження зазначеного регулятора, показати за результатами його введення можливості покращення стану економічної безпеки окремих досліджуваних машинобудівних підприємств.

7. У дисертації у підрозділі 5.2 (с.406-411) згадується про інтелектуальний ресурс в контексті інтелектуально-кадрової складової забезпечення економічної безпеки, однак в повній мірі не розкрито можливості

його використання та формування системи управління ним з метою посилення економічної безпеки та забезпечення інноваційно-технологічного розвитку підприємства. Хоча, як відомо, від ефективності управління саме інтелектуальним капіталом залежить результативність інноваційної складової, а це, в свою чергу, суттєво впливає на стабільне і безпечне функціонування машинобудівних підприємств.

8. В умовах економічних реформ та євроінтеграційних процесів, які сьогодні активно проводяться Урядом нашої держави, важливе місце має міжнародний досвід. На нашу думку, варто було б дослідити зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки підприємств, хотілося би побачити важелі, заходи та шляхи активізації, що мають застосування за кордоном.

Загалом, зазначені недоліки та дискусійні положення не зменшують наукового доробку автора та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

8. Відповідність роботи та автореферату вимогам МОН України

Дисертація виконана українською мовою, оформлена у повній відповідності з нормами і правилами МОН України, є завершеною науково-дослідною роботою, виконана на достатньо високому науково-теоретичному рівні.

Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає встановленим вимогам МОН України. Зміст автореферату відповідає змісту дисертаційної роботи.

9. Загальний висновок про дисертаційну роботу

Дисертаційна робота Малюти Людмили Ярославівни на тему: «Інституційні детермінанти організаційного забезпечення економічної безпеки підприємств в контексті їх інноваційно-технологічного розвитку» є самостійною, закінченою науковою роботою, здійсненою з використанням сучасних методів наукового дослідження. Основні результати дослідження апробовані та висвітлені в наукових фахових виданнях і матеріалах науково-практичних конференцій.

Загалом, дисертаційне дослідження, за своєю структурою, актуальністю,

достовірністю одержаних результатів, важливістю для науки і практики, виконано на достатньо високому науково-теоретичному рівні, а отримані в процесі дослідження наукові результати характеризуються новизною та мають практичну цінність. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, за своїм змістом і якістю відповідає вимогам МОН України до дисертацій, а саме пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами), які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Це дає можливість зробити висновок про те, що Малюта Людмила Ярославівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04. – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри фінансів та економічної безпеки Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Учений секретар:

